

- Walther L. Bernecker / Torsten Eßer / Peter A. Kraus: *Eine kleine Geschichte Kataloniens*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 2007 (suhrkamp taschenbuch; 3879). ISBN 978-3-518-45879-2. 346 S.

Engrescades, segurament, per la participació catalana a la Fira de Frankfurt de 2007, algunes editorials alemanyes han publicat volums sobre Catalunya i la seva història, com aquesta que aquí ressenyem. És obra de tres autors; els dos primers fan un repàs històric: des dels orígens fins a 1975, a càrrec de Walther L. Bernecker (“Katalonien: von der Entstehung bis zum Ende des Franquismus”), i des de 1975 fins gairebé ara mateix (2006), a càrrec de Peter A. Kraus (“Katalonien im demokratischen Spanien”). El tercer, Torsten Eßer, fa una presentació de la cultura catalana (“Jordi gegen Goliath – 1000 Jahre Kampf um die katalanische Kultur und Sprache”). Lògicament, el primer té més pàgines adjudicades que el segon que, potser no tan lògicament, en té més que el tercer. El repartiment cronològic dels dos primers també és un repartiment temàtic: més interessat en els fets històrics el primer, més centrat en l’anàlisi política el segon. Això correspon assenyadament al diferent coneixement que el lector de llengua alemanya pot tenir de la història: familiaritzat potser amb la Transició, és possible que ignori el *Mittelmeerreich* del s. XIII. En el seu repàs, Bernecker fa servir la terminologia tradicional (“Sezessionskrieg”, “Protektionismus”) però no ignora els matisos que s’hi han fet posteriorment, com per exemple, en la línia de Fontana, mostrar l’oposició proteccionisme–lliurecanvisme com un enfrontament industrialisme–agrariisme (66). En un espai tan reduït, l’autor ha de prendre decisions: la història del segle XIX–XX és, sobretot, història del moviment obrer (78–91); la del franquisme és, de fet, història de “Repression” i “Widerstände” (135 i 141). Però les línies generals hi queden ben esbossades.

La part de Kraus és, principalment, una anàlisi de la Constitució del 78 (“Verfassung” (154), però no podria ser una altra *Grundgesetz*?); la discussió a estones és força tècnica: la comparació amb el model alemany (184) podria ajudar. L’autor analitza el pes dels partits polítics i el paper que van jugar a la transició (potser caldria atribuir un paper més important al PSUC que no pas al PSC en la “Fusion (...) der urbanen katalanischen Mittelschichten und der immigrierten Arbeiterschaft” (157)). S’estudien les inconcrecions de la Constitució (162); les seves derivacions, com l’Estatut de Sau i els seus “Kompetenzkonflikte” (168), i la paradoxa d’haver donat a d’altres autonomies un model que a Catalunya li venia estreta (173); hi ha també espai per comentar la reforma de 2006, especialment en el que refe-

reix a la política lingüística (208). Previsiblement, aquesta ocupa un espai important (210 i ss.): els estereotips que s'han estès per la premsa alemanya (214); els problemes produïts pel predomini d'emigrants a l'escola pública (222), el *Pflicht* del coneixement del català segons el nou estatut de 2006 (238) i la consciència per evitar que moviments d'aquesta mena caiguin en “Folklore und Chauvinismus” (246).

Eßer comença amb una mena de represa de *Les formes de la vida catalana*, i en defineix alguns trets: llengua, “ein Anhängsel Nordeuropas”, “Dialogbereitschaft”, “Zivilgesellschaft” (253), però això no l'impedeix d'incloure, en la cultura catalana, “spanischerschreibende oder -singende Künstler” (254), denunciant així la identificació que una nació només pugui tenir una literatura i una llengua nacionals, “eine unglückliche, literarisch nicht fundierte [...] Zuordnung” (255). Aquesta perspectiva oberta li permet citar novel·les d'E. Mendoza (281, però la data correcta de *La ciudad de los prodigios* és 1986) o J. Marsé (308) (tot i que no li evita alguna relliscada, com anomenar “Cançons negres” les *Canciones negras* de Montsalvatge (305)). Igualment oberta és la perspectiva cultural, que inclou, a més de la literatura escrita (amb un seguiment atent d'èpoques i moviments), manifestacions populars, literàries o no (castells, havaneres...) (283). L'autor està ben informat: té present la diversitat dels països de parla catalana (amb alguna exageració, com parlar del “katalanische Geschlecht der Borja” (270)) i, per exemple, sap (millor que alguns dels nostres manuals) el títol correcte de l'oda *La pàtria*, d'Arribau (279). Al final proposa un cànon dels autors actuals més rellevants amb força encert (tot i ser discutible situar Narcís Comadira en el “Wiederaufbau” del teatre (316)).

En una obra d'aquesta mena, són inevitables, d'una banda, els buits i, de l'altra, les superposicions i, paral·lelament, les incoherències. No són, en aquest cas, massa estridents. Així, l’“enormer wirtschaftlicher Aufschwung” del s. XIX (277) resulta més matisada en la primera part, on es tenen en compte les dificultats: Cuba, lliurecanvisme, etc. (66). La normalització lingüística se situa erròniament al segle XIX (72) i encertadament al XX (292). Pel que fa al catalanisme del XIX, té una “breit[e]” base social (94), o roman “auf einen Kreis bürgerlicher Eliten beschränkt” (199), o és “eine Frage des Bürgertums und der Intellektuellen” (292); de tota manera, tot tres autors segueixen aquí essencialment les tesis de Balcells i Termes, i no consideren hipòtesis alternatives, com les de Marfany. Entre els buits, potser el més sorprenent, tot i que explicable en una obra on l'urbanisme ocupa poc lloc, és el pes de Barcelona: s'esmenta de passada l'enderrocament de les muralles (80) i el modernisme de l'Eixample (281, 297) però no es consi-

dera el seu paper com a catalitzador del catalanisme en les seves successives ampliacions (Exposicions Universals, plans Cerdà i Jaussely, construcció de la Diagonal, obertura al mar, etc.). D'altra banda, no estic segur que l'entrada de l'exèrcit al 1939 es pugui denominar amb un terme tan històricament marcat com "Besetzung" (135): ho va ser l'entrada a València? O a Madrid? Alguns detalls a corregir: la Mancomunitat no tenia competències d'"öffentliche Ordnung" (104); les eleccions de 1901 no són per al "barcelonesische Parlament" (292) i em sembla que la xifra "1,5 Millionen Menschen" per a la manifestació de 1977 ja no se la creu ningú (314). Pel que fa a la bibliografia, potser hi ha manuals de literatura més complets que el de Glòria Casals *et al.* de 1982 (255, 265, 273), i estudis més actuals que el de Víctor Alba de 1975 (no 1965, com s'indica a la p. 327).

En resum, doncs, un llibre ben treballat, força informat i prou coherent tot i la seva autoria col·lectiva. Una bona introducció a la història de Catalunya i a la seva cultura.

- Lluís Quintana Trias, Universitat Autònoma de Barcelona, Facultat de Ciències de l'Educació, Edifici G5, Campus de la UAB, E-08193 Bellaterra, <Lluís.Quintana@uab.cat>.

- Michael Ebmeyer: *Gebrauchsanweisung für Katalonien*. München: Piper, 2007. ISBN 978-3-492-27553-8. 179 S.

Unter dem augenzwinkernden Titel „Gebrauchsanweisung“ führt der Piper-Verlag einen „Verlagsbereich“, der 2003 bereits Spanien (Paul Ingendaay) und 2005 Barcelona (Merten Worthmann) zum Gegenstand hatte. Das Format lässt den Autoren große Freiheit, von der Auswahl der Aspekte bis zum Stil; die Bücher wollen weniger praktische Tipps und einführende Informationen liefern, als vielmehr, wie der Gebrauch von Ironie bei Ingendaay und Worthmann deutlich macht, an den Standpunkt des Lesers appellieren, der seine bereits gemachten Erfahrungen mit dem Dargestellten kontrastieren soll und hier Anregungen für eine Neuentdeckung finden kann.

Zwischen Ingendaays Fokussierung auf Madrid und Worthmanns multikulturellem Barcelona hat der Journalist Michael Ebmeyer seine „Gebrauchsanweisung für Katalonien“ an der Nationalfrage ausgerichtet. Er kennt katalanisch-nationalistische Positionen aus eigener Anschauung und will ihnen im Licht der Geschichte mit ein wenig List und vielen pragma-